

Lastensuojelun ja vammaispalveluiden talouden ohjausryhmien loppuraportit

Aluehallitus 26.05.2026
791/00.01.01.01/2026

Valmistelija

toimialajohtaja Kati Kallimo, p. 050 442 2302
vastuualuejohtaja Päivi Kalilainen, p. 050 370 0245
sosiaalihuollon johtaja Marena Paahto, p. 040 143 4759
palvelujohtaja Päivi Junnilainen, p. 040 533 5729

Selostus asiasta

Yleistä

Sosiaali- ja terveystalouden toimialajohtaja on päätöksillään § 15/2025 ja § 16/2025 asettanut vammaispalveluiden ja lastensuojelun talouden ohjausryhmät parantamaan toiminnan ja talouden hallintaa sekä ennustettavuutta. Ohjausryhmien tehtävänä on etsiä ratkaisuja lastensuojelun ja vammaispalveluiden toiminnan ja talouden yhteensovittamiseen, talousarviossa pysymiseen sekä arvioida kustannusten kasvun ja talousarvion toteutumisen ongelmien syitä. Ohjausryhmien työskentelystä raportoidaan aluehallitukselle.

Ohjausryhmien tehtävänä oli

- talousarviokauden sopeuttamistoimenpiteiden toteutumisen seuranta toiminnan ja talouden näkökulmasta
- arvioida tarvittavia lisätoimenpiteitä talouden sopeuttamiseen tilinpäätöksen 2024 perusteella
- toiminnan ja talouden yhteensovittaminen sekä uusien toimintamallien pilotoinnit
- selvittää talousarvioon 2026 huomioitavia asioita
- selvittää hyvinvointialueen lastensuojelupalveluiden kustannukset suhteessa alueen väestön palvelutarpeeseen ja tehdä vertailua kansalliseen tasoon/toiseen hyvinvointialueeseen
- selvittää hyvinvointialueen vammaispalvelun kustannukset suhteessa alueen väestön palvelutarpeeseen ja tehdä vertailua kansalliseen tasoon/toiseen hyvinvointialueeseen.

Tulokset

Vammaispalveluiden talouden ohjausryhmän keskeiset tulokset

Vammaispalveluiden talouden ohjausryhmä kokoontui 11 kertaa ajalla 26.2.-4.12.2025. Ohjausryhmän kokouksissa raportointiin palvelualueen taloudellinen tilanne ja sopeuttamistoimenpiteiden eteneminen. Ohjausryhmässä käydyissä keskusteluissa todettiin osalle alkuperäisistä sopeuttamistoimenpiteistä muutostarve, ja tämän perusteella laadittiin korvaavat toimenpiteet yhteensä 1 911 M€. Ohjausryhmän toimeksiannosta laadittiin myös selvitys ostopalveluiden kokonaistilanteesta. Selvitys sisälsi puitesopimuksilla hankittavat palvelut sekä asiakaskohtaisilla päätöksillä ja maksusitoumuksilla hankittavat palvelut. Asiakaskohtaisten hankittujen palveluiden kokonaiskuva muodostui asiakasmääristä, päätöksistä, laadituista sopimuksista ja niiden hinnoittelusta sekä sopimusvalvonnasta. Työskentelyn aikana laadittiin myös prosessikaavio vammaispalveluiden asiakas- ja päätösprosessista ja siihen liittyvästä laskutuksen prosessista. Kaavion perusteella ohjausryhmässä tunnistettiin kehityskohteita prosessien sujuvuuden

varmistamiseksi. Kokouksissa käytiin läpi myös monialaisten palveluiden ohjausryhmän toimintamalli, jonka käyttönotolla on tarkoitus saavuttaa asiakkaan palvelutarvetta vastaavia kustannustehokkaita ratkaisuja esimerkiksi vammaispalveluiden kalliiden laitossijoitusten sijaan. Vammaispalveluiden asiakastyötä tekeville työntekijöille tehdyn kyselyn tuloksien perusteella laadittiin toteuttamissuunnitelma, miten työntekijöiden tuen tarpeisiin vastataan tukien heitä myös taloudellisten ratkaisujen löytämisessä.

Vammaispalveluissa oli sopeuttamistoimenpiteitä vuodelle 2025 yhteensä 3 956 M€, joista toteutui 3 765 M€. Muutoin kaikki sopeuttamistoimenpiteet toteutuivat sellaisenaan tai korvaavina toimenpiteinä, mutta vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoite ei toteutunut pitkittyneiden kuntasopimusneuvotteluiden vuoksi.

Ohjausryhmätyöskentelyn päätteeksi muodostettiin toteutettavat jatkotoimenpiteet. Talouden hallintaan liittyvät toimenpiteet tiivistyivät asiakasmäärän kasvun taittamiseen ja palveluiden peittävyysien pienentämiseen maan keskimääräiselle tasolle, varsinkin henkilökohtaisen avun palvelussa. Lisäksi toimenpiteiksi kirjattiin ostopalvelukustannusten hillitseminen asumis- ja kuljetuspalveluissa sekä sopimuskokonaisuuden läpikäyminen. Oman palvelutuotannon osalta toimenpiteeksi muodostui yksikkökohtaisten kustannusten seuranta, tavoitetason määrittely ja työn tuottavuuden lisääminen. Yhtäaikaisesti talouden ohjausryhmän toiminnan kanssa toteutettiin asumispalveluiden tuotantotapa-analyysi. Talouden ohjausryhmässä käytiin läpi myös arviointimenettelyssä esille nousseet asiat niiltä osin kuin ne kohdistuivat vammaispalveluihin. Palveluiden kehittämisessä ja niiden myöntämisessä on huomioitava yleislakien ensisijaisuus suhteessa vammaispalvelulakiin, mikä edellyttää monialaista yhteiskehittämistä ja yhdessä työskentelyä.

Lastensuojelun talouden ohjausryhmän keskeiset tulokset

Ohjausryhmä kokoontui kahden viikon välein yhteensä 17 kertaa ajalla 19.2.-12.12.2025. Ohjausryhmässä toteutettiin kuukausittainen talouden seuranta ja välitön puuttuminen poikkeamiin, joita kustannusten kehittämisessä havaittiin. Tavoitteena oli lastensuojelupalveluiden kustannusten kasvun taittaminen välittömästi ja sopeutustoimenpiteiden tuottamien säästöjen konkreettinen toteutuminen vuoden 2025 aikana. Kaikki sovitut sopeuttamistoimenpiteet (11 kpl) ja niiden toteutuminen arvioitiin ohjausryhmän toiminnan aikana kahdesti.

Sopeuttamistoimenpiteistä asetettujen kustannustavoitteiden mukaisesti toteutui osittain tai kokonaan

- 1) lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluiden painopisteen siirtäminen vahvasti varhaiseen tukeen ja peruspalveluihin
- 2) lastensuojelun laitoshoidon oman palvelutuotannon lisääminen ja ostopalveluiden vähentäminen
- 3) lastensuojelun jälkihuollon tuetun asumisen ostopalveluiden vähentäminen ja omaksi toiminnaksi siirtäminen
- 4) avohuollon sijoitusten lyhentäminen ja kotiin vietävän avotyön lisääminen
- 5) asiakasprosessien tehostaminen sekä huostaanottojen purkuprosessien kehittäminen
- 6) asiakasohjausryhmien ja asiakasprosessien kehittäminen sekä ostopalveluiden kattava arviointi.

Talouden ohjausryhmä totesi keskeisiksi talouteen vaikuttaviksi toiminnanohjauksen ja toimintakulttuurin muutoskohteiksi esihenkilötyön vahvistamisen, asiakasohjausryhmien toiminnan kehittämisen, perhehoidon systemaattisen lisäämisen, perheen jälleenyhdistämistyön kehittämisen sekä sijaishuollon keston lyhentämisen sijaishuoltoa päätettäessä. Sijoitusten vähentäminen, perhehoidon ja kotiutusmahdollisuuksien lisääminen tarkoitti toimintakulttuurin ja ajattelun muutosta kohti tavoitteellisempaa, tiiviimpää ja rohkeampaa työskentelyä. Käytännössä tämä tarkoitti lastensuojelupalveluiden johdon ja työntekijöiden vahvaa ohjausta vaikuttavaan ja kustannustietoiseen työskentelyyn.

Palvelurakenteen uudistamisessa ja edelleen kehittämisessä arvioitiin tärkeimmäksi oman tuotannon laitoshoidon lisääminen, laitosmuotoisen perhekuntoutuksen vähentäminen ja palveluiden kotiin vieminen. Tavoitteeksi asetettiin vaativan laitoshoidon ostopalvelun määrän puolittuminen suhteessa omaan tuotantoon. Keskeiseksi talouden sopeuttamisessa edelleen arvioitiin palveluiden järjestämisen painopisteen siirtämisen varhaiseen tukeen ja peruspalveluihin.

Ohjausryhmän toiminnassa merkityksellistä oli myös tiedon tuottaminen, johdon työpöydän, mittaroinnin, ja raportoinnin kehittäminen siten, että asiakas-, kustannus-, ja suoritiedoista saatiin reaaliaikaista ja analysoitua tietoa. Ohjausryhmän toiminnan aikana käynnistettiin tuotantotapa-analyysit kaikista lastensuojelun palveluista sekä laadittiin työntekijöiden tueksi ohjeet palveluiden järjestämiseksi. Lastensuojelupalveluiden sopimukset ja laskutuksen prosessit läpikäytiin ja niitä kehitettiin tiedolla johtamisen parantamiseksi.

Ohjausryhmä toimi monialaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon integraatioon huomiota kiinnittäen. Ohjausryhmä totesi monialaisen yhteistyön välttämättömäksi kustannusten hillinnässä. Myös lastensuojelupalveluiden ja taloushallinnon välisen yhteistyön oli tarpeen tiivistyä kaikilla toiminnan tasoilla. Palveluiden ja taloushallinnon välillä käynnistettiin tehostetun tuen toimenpiteitä. Samoin yhteistyöalueen yhteistyö lisääntyi mm. vaativan laitoshoidon kilpailutuksessa.

Yhteenveto

Lastensuojelun ja vammaispalveluiden talouden ohjausryhmät perustettiin vahvistamaan toiminnan ja talouden hallintaa, hillitsemään kustannusten kasvua sekä parantamaan palveluiden ennustettavuutta. Vammaispalveluissa suurin osa vuoden 2025 sopeuttamistoimista toteutui, ja työssä korostuivat ostopalveluiden kustannusten hallinta, palveluprosessien kehittäminen, oman palvelutuotannon tehokkuus sekä asiakasmäärän kasvun hillitseminen. Lastensuojelussa ohjausryhmä seurasi tiiviisti talouden toteumaa, edisti painopisteen siirtämistä varhaiseen tukeen, lisäsi omaa palvelutuotantoa ja vähensi ostopalveluiden käyttöä. Molemmissa palveluissa keskeisiksi kehityskohteiksi nousivat tiedolla johtaminen, monialainen yhteistyö, toimintakulttuurin muutos sekä kustannustehokkaampien ja vaikuttavampien palveluratkaisujen rakentaminen.

Toimivalta

Hallintosääntö 17 §

Esittelijä

Hyvinvointialuejohtaja Vuorela Piia

Päätösehdotus

Aluehallitus merkitsee tiedoksi lastensuojelun ja vammaispalveluiden talouden ohjausryhmien loppuraportit.

Päätös